

цілком і повністю залежить від розвитку ресурсозберігаючих технологій та рішень, мета і ціль яких покликана до збереження родючості полів, збільшення накопичення органічної речовини в ньому та охорони біоти, яка покращує його біологічні параметри. Окрім цього, негативні зміни погодно-кліматичних та екологічних умов є додатковим доказом до прискореного переходу на органічні технології

Список використаних джерел

1. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво: підручник. 5-ге вид. Львів: НВФ "Укр. технології", 2020. 806с.
2. СОЯ - Бібліотека BukLib.net. *Головна - Бібліотека BukLib.net*: веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/30139/> (дата звернення: 02.10.2024).
3. Соя. *Pidru4niki*: веб-сайт. URL: <https://pidru4niki.com/75643/agropromislovist/soya> (дата звернення: 02.10.2024).
4. ДСТУ 4964:2008. Соя. Технічні умови. [Чинний від 2008-03-26]. Вид. офіц. Київ: ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ, 2010. 7 с.
5. Біозахист сої - запорука високого врожаю. *Головна*: веб-сайт. URL: [https://consumerhm.gov.ua/1341-biozakhist-soji-zaporuka-visokogo-vrozhayu#:~:text=Багаторічна%20практика%20дослідників%20й%20аграріїв,0-1,5%.\(дата звернення: 01.10.2024\).](https://consumerhm.gov.ua/1341-biozakhist-soji-zaporuka-visokogo-vrozhayu#:~:text=Багаторічна%20практика%20дослідників%20й%20аграріїв,0-1,5%.(дата звернення: 01.10.2024).)

УДК 316.64:502/504

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ЯК ПІДРУНТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Оксана ЧЕБАН, канд. філос. наук,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
chebanoksana72@gmail.com

Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

Екологічна свідомість - це сфера суспільного та індивідуальної свідомості, що пов'язана із розумінням того, що природи завжди є частиною людського буття. Розвитку екологічної свідомості сприяє власне розуміння та сприйняття світу природи і навколишньої дійсності, що реалізується через діяльність та вчинки людей.

У ХХ столітті людство почало усвідомлювати, що її діяльність має згубні наслідки, саме це стало причиною екологічної кризи, і як наслідок, починає формуватись екологічна свідомість. Першопочатково дефініція «екологічна свідомість» замінювалась такими як «екологічне мислення», «екологічна мудрість», «природоохоронна мудрість». Пройшло зовсім небагато часу і дослідники звернули увагу на необхідність виділення дефініції «екологічна свідомість» та пошуки універсальних критеріїв її структури [2].

У кінці ХХ століття була зроблена спроба оцінки екологічної свідомості у розрізі майбутнього, зокрема це екологічний оптимізм та екологічний песимізм, з позиції утилітарно-економічного підходу (скільки це буде вартувати), а також з позиції аксіологічного (ціннісного) підходу, що з'ясовує цінності, які в певний момент є значущими для людства. Це пояснюється переосмисленням підходом до усвідомлення місця і ролі людини в сучасних реаліях соціального буття. Важливу роль також відіграє

соціальний характер екологічної свідомості, що обумовлена діючими у даному суспільстві нормами, ціннісними установками, досвідом та переконаннями.

Умовно можна виділити два протилежних типи екологічної свідомості – антропоцентристське та біоцентристське або екоцентристське. Для антропоцентристського типу екологічної свідомості характерні наступні ознаки: вищою цінністю визнається людина; ієрархічна картина; система взаємодії людина – природа виражається у прагненні реалізації «виробничо-споживацьких» нагальних потреб; «прагматичний імператив» визнає доцільним лише те, що користується попитом у людини; природа є зосередженням діяльності людини, а взаємодія із природним середовищем не регламентується ustalеними переконаннями та ціннісними ідеалами; розвиток природи сприймається як закономірність, що в подальшому буде направлена на реалізацію життєвих потреб; прагматизм постає визначальним чинником у збереженні природи: охорона і піклування про природне середовище, надасть змогу майбутнім покоління користуватись ним.

Характерними ознаками екоцентричного типу екологічної свідомості є: цінністю вважається розвиток людини і природи в їх гармонійному поєднанні, ієрархічна картина світу не розглядається через призму «людина-природа»; метою взаємодії людини з природою є реалізація потреб людини, а також усього природного співтовариства; «екологічний імператив»: доцільним вважається те, що не руйнує існуючий в природі екологічний баланс; природа є рівноцінним суб'єктом та взаємодіє із людиною; ustalені переконання та ціннісні ідеали рівномірно поширюються як на взаємозв'язок людей, так і на взаємозв'язок із природою; розвиток природи розуміється як цикл взаємовигідного партнерства; діяльність, зосереджена на охороні і піклуванні про природне середовище обумовлена усвідомленням зберегти природу заради неї самої та заради людей [1]. Зазначені ознаки, одночасно є і складовими чинниками екологічної свідомості, а також дають можливість уявити деяку цілісну характеристику типологій.

Отже, екологічна свідомість в її антропоцентричному вимірі є особливою формою відображення природних об'єктів і навколишнього середовища та їх взаємодії, що обумовлює діяльність людини, яка носить ціленаправлений та перетворюючий характер, де яскраво вираженим є протиставлення людини і природи, найбільшим благом вважається людина, а її діяльність спрямована на використання природи як середовища для задоволення своїх потреб, ustalені переконання та ціннісні ідеали не реалізуються в процесі взаємодії з нею [2]. Екоцентрична екологічна свідомість – це особлива форма відображення природних об'єктів і явищ дійсності, що обумовлюють їх взаємодію, діяльність людини, що виражається у ціленаправленій і перетворюючій діяльності, для якої характерне розуміння природи з її суб'єктивними властивостями, внаслідок чого природа розглядається як цінність, стосунки з нею є рівноправними, де домінує непрагматична мотивація і розповсюдження на сферу природи ustalених переконань, та ціннісних ідеалів.

Єрмоленко А.М, відзначає, що на жаль, на рівні суспільної, а також і індивідуальної свідомості домінують антропоцентричні орієнтири і настанови. Це пов'язано з тим, що існуюча до цих пір програма екологічного виховання і освіти, попри проголошені високі гуманні цілі, тим не менше, в основі своєї базувалась на антропоцентричній парадигмі. Тому в даний час особливо гостро стоїть проблема побудови принципово нової моделі освіти, яка в повній мірі враховувала б досягнення сучасної філософії в сфері екології, екологічної етики, екологічної педагогіки [2].

Сидоренко Л.І., подаючи характеристику екологічної свідомості відзначає, що це вищий рівень психічного відображення природного на штучного середовища, свого внутрішнього світу, рефлексія місця і ролі людини у біологічному, фізичному і

хімічному світі. Автор зазначає, що екологічна свідомість виражається у ціннісному ставленні людини до навколишнього світу. Як уже зазначалось, таке ставлення можливе лише на основі свідомої практичної діяльності, в ході якої поступово формується ціннісна екологічна свідомість людини, яка, власне, й визначає значущість об'єктів цієї практичної діяльності для її суб'єкта. Екологічна свідомість є сукупністю чуттєвих та мислених образів, що постійно змінюються, і безпосередньо відображаються у явищах та категоріях, що концентрують досвід поколінь та власний індивідуальний, а також результати практичної екологічної діяльності.

Таким чином, акцентується увага на передбачувально-прогностичній функції екологічної відомості.

У структурі екологічної свідомості перш за все варто зосередитись на особливостях навколишнього світу, природних процесах і феноменах: використання прийнятих нормативів екологічної взаємодії з природою, характерних для цього суспільства та покоління, що в ньому проживає; аспектів історико-культурного досвіду, що є поєднанням чуттєвих та раціональних форм освоєння навколишньої дійсності і набули практичної реалізації. До основних ознак чи властивостей екологічної свідомості відносять: соціальний характер екологічної свідомості; що опосередковані символікою, знаковими формами, зокрема вербальними засобами усвідомлення світу природи у свідомості людини; само рефлексивність; внутрішній діалог [4].

Серед багато чисельних видів і форм взаємодії людини з природою можна умовно виділити два аспекти. Перший аспект – це вплив навколишнього середовища на людину, який може виміряти перебіг його фізіологічних і психологічних функцій і процесів, а другий – вплив людини на середовище і відображення цього впливу, його причин, форм і результатів у свідомості людини, тобто усвідомлення антропогенного впливу.

Враховуючи зв'язок екологічної ситуації з характером антропогенного впливу і його наслідками, а також прогностичну функцію екологічної свідомості, можна розглядати екологічну свідомість як поєднанням знань і можливостей людини, її вплив на природу, умовно прогнозувати поведінку в оточуючому екологічному середовищі, здійснити облік наслідків такої поведінки і пізнання самого себе як елемента екологічної системи.

З впевненістю можна відзначити, що екологічна діяльність будь-якої людини є наслідком, реалізацією конструктивного змісту екологічної свідомості. Екологічна діяльність – це, перш за все усвідомлена діяльність окремої людини або всього суспільства загалом, що має конкретну мету і направлена на об'єкти і явища оточуючого середовища. Формування мети екологічної діяльності, її план і програма досягнення. Можливість зміни обраної стратегії – визначається свідомістю людини, що дає можливість стверджувати, що екологічна діяльність визначається особливостями екологічної свідомості.

Аналізуючи окремі аспекти, що характеризують зв'язок екологічної діяльності аграрія із екологічною свідомістю варто відзначити визначальним чинником є відношення до природи та доцільна діяльність. Оскільки програма взаємодії із природою визначається людиною як суб'єктом діяльності, то саме доцільна діяльність будь-якої людини є одним із визначальних засобів вирішення екологічних проблем, що існують на сьогоднішній день.

Критерієм вибору засобів і шляхів вирішення екологічних проблем є цінності. Визначальними цінностями, що окреслюють діяльність сучасного аграрія, варто окреслити категорії користь і благо. Звичайно, у процесі своєї діяльності аграрії реалізують також і інші цінності. Його діяльність включає і інші моральні мотиви, форму яких приймають різноманітні цінності (обов'язок, відповідальність, честь,

гідність). Ці цінності є домінуючими в його діяльності і характеризують його моральну свідомість. Доцільність діяльності аграрія є показником його відношення до природи і пов'язана з визначенням мети, в якості якої можна визначити отримання користі як добра, яке, в свою чергу, є благо. Мета екологічної діяльності – це перш за все, охоронна та перетворююча.

Список використаних джерел

1. Володін П. В Проблема формування екологічної свідомості особи. URL https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/VISNIK_37_4.pdf (дата звернення: 02.10.2024р.)
2. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини — шанування природи : монографія. Київ, Лібра, 2010. 416 с.
3. Печак О. О. Шлях формування екологічної свідомості в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/7.pdf> (дата звернення: 02.10.2024р.)
4. Сидоренко Л. І. Сучасна екологія: наукові, етичні та філософські ракурси. URL <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Cidorenko/Cid-ekol.html> (дата звернення: 06.10.2024р.)

УДК 37:002+37.001.76

ПРО ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-АГРОНОМІВ ДЛЯ ПРИСКОРЕНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННІ РОКИ

Оксана ЧЕБАН, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук,
канд. філос. наук, доцент, chabanoksana72@gmail.com.

Ольга ВОЛЮВАЧ, провідний фахівець відділу міжнародних зв'язків,
канд. хім. наук, voluvach@ukr.net

Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

Наразі стає зрозумілим, що у післявоєнні роки в Україні на ринку праці затребуваними будуть висококваліфіковані агрономи. Фахівці-агрономи мають володіти універсальним комплексом знань (з агроінженерії, біології, хімії, кліматології, ґрунтознавства, мікробіології тощо) і вміти з урахуванням сучасних досягнень науки вдало реалізовувати їх на практиці, досягаючи максимально можливого результату; обирати і впроваджувати новітні способи підвищення врожайності сільськогосподарських культур за різних кліматичних умов і факторів обмеження (технічного оснащення; хімічних реактивів на обробку ґрунту, рослин (акарициди, інсектициди)). Асортимент хімічних засобів захисту рослин (інсектицидів) від комах, їхніх яєць, личинок постійно оновлюється і заміщується інсектицидами, до яких є чутливі лише шкідники, а для людей і навколишнього середовища вони безпечні. Неможна виключити важливість і ефективність застосування для обробки ґрунту і рослин інноваційних біотехнологічних прийомів з використанням непатогенних мікроорганізмів, та ключовим моментом при виборі способу підвищення врожайності сільськогосподарських культур залишається наявність відкритої наукової інформації з різних галузей знань. Варто зазначити, що на рівні Міністерства освіти і науки України ініційовано і щороку підтримується надання закладам вищої освіти (ЗВО) доступ до міжнародних наукометричних баз даних *Scopus*, *Web of Science Core Collection* та ін., де зберігається масив науково-технічної, патентної, наукової інформації. Починаючи з 2022 року на рівні держави